

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ

→ Γενικά

Σε μια σύγκριση α' όρος συγκρίσεως λέγεται το πρόσωπο ή το πράγμα που συγκρίνεται με κάτι άλλο, ενώ β' όρος αυτό με το οποίο γίνεται η σύγκριση:

Άλκιβιάδης ἦν νεώτερος Περικλέους (Άλκιβιάδης α' όρος, Περικλῆς β' όρος συγκρίσεως, νεώτερος συγκριτική λέξη).

→ Ποιες λέξεις είναι συγκριτικές

1. Παραθετικά επιθέτων ή επιρρημάτων, δηλαδή ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός.

Ο συγκριτικός βαθμός επιθέτου ή επιρρήματος επιτείνεται με τις λέξεις *ἔτι, μακρῶ, μᾶλλον, ὅσον, ὅσω, πολύ, πολλῶ, τοσοῦτω, ὡς* κ.τ.ό., ενώ αντίστοιχα ο υπερθετικός βαθμός επιτείνεται με τις λέξεις *δή, μακρῶ, μάλιστα, οἶον, ὅσον, ὅσω, ὅτι, πολύ, πολλῶ, ἐν τοῖς, ὡς*, καθώς και με τις εκφράσεις *ἢ δυνατόν, ὡς δυνατόν, ὡς οἶόν τε, ὡς ἂν δύνωμαι* κ.τ.ό. ή με τη γενική πληθυντικού του θετικού βαθμού:

Ἔτερον ἔτι μείζον τούτου κακούργημα θεάσασθε. = Κοιτάξτε όμως στη συνέχεια ένα δεύτερο κακούργημα, ακόμη μεγαλύτερο από αυτό.

Οὐκ, ὦ κακῶν κάκιστε, ἐξερεῖς ποτε; [κακῶν: γεν. διαιρετική] = Πανάθλιε, θα μιλήσεις επιτέλους;

Το υπερθετικό, όπως και στη ν.ε., δηλώνει ότι:

α) ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα σε ανώτερο βαθμό από όλα τα όμοιά του και λέγεται σχετικό υπερθετικό:

Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν = Από όλους του Αθηναίους ο πιο σοφός ήταν ο Σωκράτης.

β) ένα ουσιαστικό έχει μια ιδιότητα ή ποιότητα στον ανώτερο βαθμό χωρίς άμεση σύγκριση με τα όμοιά του, και τότε λέγεται α π ό λ υ τ ο υπερθετικό:

Κῦρος φιλομαθέστατος ἦν = Ο Κύρος ήταν πολύ φιλομαθής.

2. Λέξεις με συγκριτική σημασία, όπως *πρότερος, ὕστερος, διπλοῦς, διπλάσιος, πολλαπλοῦς, πολλαπλάσιος* κ.τ.ό.:

Ὅψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλάσιος μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν. = Και θα δούμε την πόλη να λαμβάνει διπλάσια τα έσοδα απ' ό,τι τώρα.

→ Εκφορά β' όρου σύγκρισης

Ο α' όρος σύγκρισης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε όρος της πρότασης και εκφέρεται ποικιλοτρόπως.

Ο β' όρος συγκρίσεως, όταν είναι ουσιαστικό ή άλλη λέξη που λαμβάνεται ως ουσιαστικό, εκφέρεται κανονικά με γενική (γενική συγκριτική) ή σπανιότερα με το ἢ και στην ίδια πτώση με τον α' όρο:

Ἡ τῆς ἀρετῆς κτῆσις πλοῦτου μὲν κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστί. = Από τη μία μεριά, η απόκτηση αρετής είναι καλύτερη (από την απόκτηση) του πλούτου, από την άλλη είναι χρησιμότερη από την ευγένεια.

Όταν όμως ο β' όρος δεν είναι ουσιαστικό αλλά κάποια άλλη λέξη ή φράση, τότε εκφέρεται πάντοτε με το ἢ και με τον ίδιο τρόπο που εκφέρεται και ο α' όρος:

Τὰ ἐπιτήδεια βούλομαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν. = Επιθυμῶ να έχετε τα απαραίτητα εσείς περισσότερο απ' ό,τι να τα έχω εγώ.

Ωστόσο, ο β' όρος μπορεί να εκφέρεται και με τους ακόλουθους τρόπους:

α) σπανιότερα με τα *ἀντί / πρὸ + γενική, παρὰ + αιτιατική, (ἢ) πρὸς + αιτιατική, ἢ κατὰ + αιτιατική, ἢ / ἢ ὡς / ἢ ὥστε + απαρέμφατο* (ο α' όρος είναι δυσανάλογα ανώτερος από τον β' όρο σύγκρισης·

ασύμμετρη σύγκριση), ἢ + ονομαστική (εννοείται το ρήμα του α' όρου ή το εἶμί), ἢ + πρόταση: Αἰρετώτερός ἐστιν ὁ καλός θάνατος ἀντί τοῦ αἰσχροῦ βίου. = Προτιμότερος εἶναι ὁ καλός θάνατος ἀντί/παρά ἡ αἰσχροῦ ζωῆ

Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρά τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν. = Ἐγιναν ἐκλείψεις ἡλίου πολύ συχνότερες ἀπό ὅσες μπορούσαν νὰ μνημονευτοῦν γιὰ τις παλιές εποχές.

Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρωσ ἐκάστω παρείχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. Ὁ Ἐπιτάδας παρείχε λιγότερη τροφή στον καθένα ἀπ' ὅση μπορούσε.

Βούλομαι λόγον εἰπεῖν θρασύτερον ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν. = Θέλω νὰ μιλήσω με περισσότερο θράσος ἀπ' ὅ,τι (αρμόζει) στη δική μου ηλικία.

Ἦσθηοντο αὐτὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν. = Κατάλαβαν ὅτι δεν εἶχε αρκετή δύναμη γιὰ νὰ βοηθήσει τους φίλους του.

Τοῖς μᾶλλον ἀκμάζουσιν ἢ ἐγὼ παραινῶ τοιαῦτα λέγειν. [ενν.: ἢ ἐγὼ ἀκμάζω] = Αὐτοὺς που ἔχουν δυνάμεις ἀκμαῖες τους συμβουλεύω καὶ τους προτρέπω νὰ λένε καὶ νὰ γραφοῦν τέτοια πράγματα

Τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο ἢ ὡς ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; = Ἀλλὰ τί καλύτερο κριτήριο υπάρχει, ἀπό το πῶς πολεμήσαμε ἀναμεταξύ μας;

β) Βραχυλογικά. Βραχυλογική εκφορά του β' όρου σύγκρισης αποτελοῦν συχνά οἱ γενικές τοῦ δέοντος, τοῦ δικαίου, τοῦ λόγου, τοῦ εἰωθότος, τοῦ ὄντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ συμφέροντος κ.ά., οἱ οποίες ἰσοδυναμοῦν με ἢ + πρόταση:

Αἰρετώτερος ὁ βίος ὁ τῶν ἰδιωτευόντων ἢ τῶν τυραννούντων. [ἢ ὁ βίος ὁ τῶν τυραννούντων] = Προτιμότερη ἡ ζωὴ των ἰδιωτῶν παρά των τυράννων.

Οἱ ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασι. [ἢ δεῖ γεγονέναι] = Οἱ ἐχθροὶ ἔγιναν ἰσχυρότεροι ἀπό ὅσο πρέπει.

γ) Εἶναι δυνατόν νὰ παραλείπεται, ὅταν εννοεῖται ἀπό τα συμφραζόμενα:

Δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται. [τῶν ἀδίκων] = Οἱ δίκαιοι φαίνονται δυνατότεροι (ἀπό τους ἀδίκους) σε ὅ,τι κάνουν.

Λίγη εξάσκηση...

Νὰ βρεῖτε τον β' όρο σύγκρισης καὶ νὰ ἐπισημάνετε τὴν εκφορά του.

1. Δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐγίνοντο.
2. Τὴν ἀρετὴν ἐλοίμην ἂν ἀντί πολλῶν κτημάτων.
3. Κρεῖσσόν ἐστι λόγου τὸ κάλλος τῆς γυναικός.
4. Καλῶσ ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.
5. Τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο ἢ ὡς ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους;
6. Ἀριστείδης δικαιότερος ἦν ἢ ὥστε τὸν τοῦ πλήθους φθόνον ἐκφυγεῖν.
7. Πόλεμος ἐνδοξος εἰρήνης αἰσχροῦσ αἰρετώτερος.
8. Ὅπλα ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη.
9. Ἐκείνων πολύ μᾶλλον ἢ ἐμοῦ μᾶλλον κατηγορεῖς.
10. Οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν ἀνθρώπῳ προσήκει ἀλλ' ἢ τὸ βέλτιστον καὶ τὸ ἄριστον.